

Michał Banasiak, Jakub Bornio, Mieszko Rajkiewicz

Dyplomacja sportowa Viktora Orbána: mecze Izraela i Białorusi na Węgrzech

Sport odgrywa na Węgrzech istotną rolę w polityce zarówno wewnętrznej, jak i zagranicznej. Rząd Węgier przeznaczają na jego rozwój proporcjonalnie najwięcej środków spośród wszystkich państw Unii Europejskiej. Szczególne miejsce w węgierskim modelu politycznym, społecznym i gospodarczym zajmuje piłka nożna, która jest kluczowym elementem dyplomacji sportowej V. Orbána. Poza wspieraniem klubów, z którymi identyfikują się mniejszości węgierskie w państwach ościennych, Węgry w ostatnich miesiącach organizują mecze piłkarskie reprezentacji narodowych i klubów, które z różnych przyczyn nie mogą rozgrywać ich na własnych arenach. Daje to V. Orbánowi możliwość realizowania swojej agendy politycznej.

Sport w modelu polityczno-gospodarczym Węgier. Partia Fidesz realizuje agendę polityczno-gospodarczą, zgodnie z którą wybrane podmioty z różnych sektorów społeczno-gospodarczych powinny być zdominowane przez kapitał węgierski i znajdować się pod bardziej lub mniej formalną kontrolą państwa, tak aby były pomocne we wdrażaniu polityki rządu. Celem tego podejścia jest zwiększenie odporności Węgier na zewnętrzne wstrząsy oraz umocnienie pozycji politycznej partii Fidesz, co jednocześnie służy tworzeniu lojalnej wobec partii klasy wyższej. Szczególnie istotne są w tym modelu sektory energetyczny, bankowy, medialny i handlu detalicznego, gdzie operują takie firmy, jak spółka MOL, bank MBH czy podmiot medialny MTVA. Poza pełnieniem istotnych funkcji wewnętrznych, podmioty te wpływają również na politykę zagraniczną państwa.

Podobną rolę w polityce Węgier odgrywają także podmioty sportowe, często powiązane z wymienionymi wyżej sektorami gospodarki. W ostatnich latach sport stał się obszarem szczególnej aktywności rządu V. Orbána. Węgry regularnie ubiegały się o prawo do organizacji wielkich wydarzeń sportowych: były gospodarzem m.in. Mistrzostw Świata w Lekkoatletyce w 2023 r., Mistrzostw Świata w Pływaniu w 2022 r. oraz współgospodarzem Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej w 2020 r. W 2023 r. na Puskás Arénie rozegrany został finał Ligi Europy, a w 2026 r. obiekt będzie gościł finał Ligi Mistrzów. Węgierski Komitet Olimpijski zgłosił również kandydaturę Budapesztu do organizacji Igrzysk Olimpijskich z 2024 r.

Ze względu na swoją popularność szczególne znaczenie ma na Węgrzech piłka nożna. W ostatnich latach stała się narzędziem polityki wewnętrznej oraz dyplomacji sportowej. Od 2011 r. na Węgrzech funkcjonuje system ulg podatkowych dla osób prawnych, które zdecydowały się przeznaczyć część swoich zysków na sponsorowanie najpopularniejszych na Węgrzech dyscyplin sportowych. To rozwiązanie podatkowe, wraz ze wzrostem ogólnych wydatków budżetowych na sport, doprowadziło do poprawy infrastruktury sportowej oraz znaczących inwestycji w ośrodki szkolenia młodych sportowców. Głównym beneficjentem tego procesu stały się właśnie środowiska związane z piłką nożną.

Inwestycje w futbol to również sposób rządu Fideszu na wspieranie mniejszości węgierskich w państwach ościennych. W sposób bezpośredni lub pośredni z finansowego wsparcia korzystają takie kluby, jak grająca w lidze rumuńskiej Sepsi OSK, występujące w słowackich rozgrywkach DAC 1904 Dunajská Streda oraz KFC Komárno, a także FK TSC z Bačkiej Topoli w serbskiej Wojwodinie.

W ostatnich latach w węgierskiej dyplomacji sportowej pojawił się nowy trend: Węgry goszczą bowiem drużyny, które z różnych przyczyn nie mogą organizować meczów na własnych arenach.

Mecze Białorusi w Zalaegerszegu. Od lutego 2022 r. reprezentacja Białorusi oraz klubowe drużyny z tego państwa nie mogą rozgrywać swoich meczów w ramach międzynarodowych rozgrywek UEFA na własnych stadionach. Wynika to z faktu zaangażowania Białorusi w agresję militarną Rosji na Ukrainę, poprzez udostępnienie swojego terytorium na potrzeby inwazji. Choć Białoruś nie została zawieszona w ramach UEFA ani wykluczona z rozgrywek jak Rosja, to właśnie zakaz rozgrywania meczów na własnych stadionach stał się jedyną formą jej penalizacji.

W kontekście międzynarodowych meczów reprezentacji Białorusi warto zwrócić uwagę, że Węgry nie od razu stały się ich gospodarzem po nałożeniu kar przez UEFA. W 2022 r. Białoruś rozgrywała wszystkie swoje mecze domowe w ramach Ligi Narodów UEFA 2022/2023 w Serbii, w Nowym Sadzie. Jeszcze w 2023 r., w ramach eliminacji do mistrzostw Europy w 2024 r., Białorusini rozegrali tam jeden mecz, a na pozostałą część eliminacji (4 domowe spotkania) wybrali Węgry, a dokładnie Budapeszt i stadion im. Ferencza Szuszy. W 2024 r. współpraca z Węgrami była kontynuowana. W czerwcu, przed mistrzostwami Europy, Białoruś rozegrała towarzyski mecz z Rosją (zorganizowany w Mińsku) oraz Izraelem (ponownie na stadionie w Budapeszcie).

W sezonie 2024/2025 reprezentacja Białorusi w ramach Ligi Narodów UEFA rozgrywa swoje mecze na obiekcie ZTE Arena w Zalaegerszegu. Jej przeciwnikami w tych rozgrywkach są reprezentacje Bułgarii, Irlandii Północnej oraz Luksemburga. Wszystkie mecze są zaplanowane bez udziału publiczności, co jest decyzją UEFA. Na Węgrzech swoje mecze w eliminacjach europejskich pucharów rozgrywały także białoruskie kluby, w tym Dynamo Mińsk, które zakwalifikowało się do fazy ligowej Ligi Konferencji w sezonie 2024/2025.

Mecze Izraela w Felcsúcie, Debreczynie i Budapeszcie. Po ataku Hamasu na Izrael 7 października 2023 r. piłkarskie rozgrywki ligowe w tym państwie zostały zawieszono. W związku z przedłużającym się konfliktem w Strefie Gazy stało się jasne, że ani reprezentacja, ani izraelskie kluby nie będą mogły rozgrywać spotkań międzynarodowych na własnych arenach. Reprezentacje Izraela – męska i kobieca – miały jeszcze w październiku rozegrać mecze w ramach Ligi Narodów UEFA. FIFA zdecydowała jednak, że ich spotkania zostaną przełożone na listopad, również te, które miały odbyć się na wyjeździe.

Izraelska federacja szybko znalazła alternatywę dla swoich stadionów, ponieważ V. Orbán zapowiedział, że to Węgry będą gościć izraelskie drużyny. Listopadowe mecze ze Szwajcarią i z Rumunią rozegrano w niewielkiej miejscowości Felcsút, skąd pochodzi V. Orbán i gdzie za jego rządów zbudowano kompleks piłkarski. Premier osobiście pojawił się na trybunach, a na swoim profilu na portalu X (Twitter) napisał: „Ponad 10 lat temu wprowadziliśmy politykę zera tolerancji dla antysemityzmu. Dziś Węgry są dla społeczności żydowskiej najbezpieczniejszym krajem w Europie”¹. Mecz ze Szwajcarią stał się okazją do manifestacji solidarności z zaatakowanym przez Hamas Izraelem – na trybunach powiewało wiele izraelskich flag.

W 2024 r. Izrael rozegrał na Węgrzech kolejne mecze: zmierzył się z Islandią w barażach mistrzostw Europy, a także grał towarzyskie spotkania z Węgrami i Białorusią. Wszystkie te spotkania były otwarte dla kibiców. W rozpoczętym we wrześniu kolejnym sezonie Ligi Narodów UEFA, Izrael zmierzył się w Budapeszcie z Włochami. „Neutralny grunt” nie uchronił jednak izraelskich piłkarzy od manifestacji politycznych. Grupa włoskich kibiców demonstracyjnie odwróciła się plecami do boiska w czasie odgrywania hymnu Izraela.

We wszystkich wymienionych „meczach o stawkę” (z wyjątkiem sparingów z Węgrami i Białorusią) formalnym gospodarzem był Izrael. We wrześniu doszło jednak do meczu, którego gospodarzem byli Belgowie, mimo że został rozegrany w Debreczynie. Powodem tej decyzji były obawy dotyczące zapewnienia bezpieczeństwa spotkania w Belgii. Było to związane z propalestyńską postawą dużej części belgijskiego społeczeństwa (zwłaszcza tej mającej arabskie korzenie) oraz z atakiem nożownika, do czego doszło na ulicach Brukseli w trakcie spotkania Belgii ze Szwecją w październiku 2023 r. Belgijskie władze nie wykluczyły, że atak mógł mieć związek z konfliktem

¹ https://x.com/PM_ViktorOrban/status/1724885587105091846.

izraelsko-palestyńskim. Z tego samego powodu styczniowy mecz Ligi Konferencji, pomiędzy KRC Genk a Maccabi Hajfa, został rozegrany przy pustych trybunach stadionu belgijskiego klubu. Drugie spotkanie między oboma drużynami odbyło się na Węgrzech.

Wnioski. Kwestie polityczne oraz bezpieczeństwa związane z sytuacją Białorusi i Izraela w polityce międzynarodowej stanowią katalizator zmian w europejskim futbolu oraz w meczach drużyn z tych państw. Przyczyn otwarcia Węgier na mecze reprezentacji Białorusi i Izraela należy upatrywać przede wszystkim w chęci zaprezentowania państwa jako „ambasadora pokoju”. Taka postawa Węgier w kontekście rozgrywek w ramach UEFA jest zbieżna z wielowektorową polityką międzynarodową tego państwa. Przyjęcie reprezentacji Białorusi oraz Izraela jest wypadkową swoistej polityki mediacji, a także potwierdzeniem tych aspiracji.

Budowa wizerunku państwa niezaangażowanego w konflikty odgrywa ważną rolę w polityce zagranicznej Węgier, a także jest wykorzystywana na użytek wewnętrzny. Dlatego wszystkie mecze drużyn izraelskich rozgrywane są z udziałem publiczności – co tworzy obraz państwa, które potrafi zagwarantować bezpieczeństwo piłkarzom i kibicom, bez względu na sytuację międzynarodową.

Otwarcie się na Białoruś i Izrael to także wyraz dobrych relacji personalnych Viktora Orbána z Benjaminem Netanjahu i Alaksandrem Łukaszenką oraz zbliżenia państw na gruncie ideologicznym, związanym z deklarowanym przez V. Orbána wyznawaniem wartości konserwatywnych.

Komentarz powstał we współpracy z [Polskim Instytutem Dyplomacji Sportowej](#)